3181
Dr. Ramasetter Róbert
I. Disztér 2. II. 8. Budapest

Szerkesztőség, kiadóhivatal és nyomda
Kolozsvár, St. Baron
(Brassai-utca) 16.
Telefon: Szerkesztőség
Kiadóhivatal — 977
Sz. — 558
Kéziratok kizárólag a szerkesztőséghez
Kéziratokat nem adunk vissza.

ÚJKELET

BIRÓ POLITIKAI NAPILAP

FIZETÉSI ÁRAK:
Romániában
Egész évre — — 850
Félévre — — 430
Negyedévre — — 240
Egy hónapra — 85
Egy szám ára pályaudvaron és vidéken is 4 lei
Bukarestben — 5·—
Csehszlovákiában
Egy hónapra — cs 35·—
Egy szám — 1·50

1925 január 3 Szombat | Kolozsvár ★ VIII. évfolyam ★ 2. szám | 5685. Tévét 7

Mit jelentett Duca külügyminiszter a népszövetségnek — és mi az igazság

Irta dr. Klein Miksa

Nemcsak a nemzeti kisebbségek jogait szabályozó békeszerződés, de az ország alkotmánya is biztosítja a Románia területén élő nemzeti kisebbségeknek azt a természetes jogát, hogy *iskoláik és egyházi intézményeik* fentartására az általános állami jövedelmektől megfelelő támogatást kapjanak. *Az államnak ez alkotmányos kötelessége* és a kötelesség alapja az általános teherviselés. Az államnak is érdeke, hogy az elismert egyházak teljesíthessék értékes tevékenységüket és a kisebbségi iskolák úgy a román kultura, mint a maguk külön kulturájának ápolása végett kifejthessék áldásos munkájukat.

Az utóbbi időkben olyan dokumentumok birtokába jutottunk, amelyekkel ismét döntően bebizonyíthatjuk, hogy *egyetlen egyházzal sem bánik a kormány olyan mostohán, mint a zsidó felekezettel.* A szégyen és a tehetetlenség érzése sulyosodik ránk, amikor látnunk kell, hogy Erdély zsidósága milyen apatikus közönnyel türi, hogy a liberális kormány nemcsak hogy nem támogatja a zsidó egyházat az öt lélekszáma szerint megillető segéllyel, hanem teljesen figyelmen kívül hagyja a zsidóság erején felüli közteherviselés teljesítését is. *Ez az állapot nemcsak a kormány bűne, de a mi gyengeségünké is.*

Előttem fekszik Duca külügyminiszternek a népszövetséghez intézett 1923. évről szóló memoranduma, amelyet a népszövetség hivatalos lapja szeptemberi számában közöl. *Az alábbiakban ki fogjuk mutatni, hogy a külügyminiszter ur adatai, amelyeket a népszövetséggel közölt, enyhén szólva tévesek.*

A Romániában elismert kisebbségi hitfelekezetek *lélekszáma* a jelentés szerint 1923 december hó 31-én a következő volt:

1. Ref. egyház hivelnek *lélekszáma*		700 000
2. Unit. „	„ „	75 374
3. Luth. „ (szász) „	„	221.323
4. Róm. kat. egyh. „	„	989.154
5. A bukovinai róm. kat.	„	104 091
6. Az izr. egyház hivelnek	„	181.340

Ebben a statisztikában *a zsidóságra vonatkozó számaiat valóságos misztifikáció.* A külügyminiszter 181 340 zsidó lelket vesz fel, holott az 1920. évi népszámlálás hivatalos statisztikai adatai szerint *Romániában 718.404 zsidó lélek lakik.* A memorandumnak fenti adata tehát, amely *az egész ország területén élő kisebbségi hitfelekezetek lélekszámát tárja fel* a népszövetség előtt, a zsidóság háromnegyed részét hallgatással mellőzte. A misztifikáció úgy történhetett, hogy a miniszter csupán az erdélyi zsidók lélekszámát vette fel a statisztikába, míg a többi három országrész zsidóit egyszerűen nem létezőnek tüntette fel.

De fogadjuk el, hogy a külügyminiszter ur elfelejtkezett az 1920. évi statisztikai adatokról és az egész ország területén élő zsidóság lélekszáma csak 181.340 volt, — lássuk hogyan oszlik meg az állami támogatás mértéke. A jelentés szerint

1. a róm. kat. egyház kapott	8 610 545	lejt
2. a kálvinista „ „	11 150 225	„
3. az unitárius „ „	2 101 448	„
4. a lutheránus „ „	4,136.000	„
5. *a különböző* (?) és mohamedán egyház kapott	2,325 848	„
6. *az izraelita* egyház kapott	*300.000*	„
7. a 13.000 000 hivővel rendelkező gör. kel. egyházak	131,935.228	lejt.

Es a felosztás minden leirásnál jobban jellemzi a liberális kormány mentalitását az országban élő zsidósággal szemben. *Háromszázezer lejt adtak az országban lévő összes zsidó hitközségeknek* ebből a sokszor millióból, amit a zsidó egyének közteherviselés cimén évente lefizetnek. Borravalónak is nevetségesen csekély összeg egy hétszázezer lelket számláló népkisebbséggel szemben. ***Lélekszám szerint a kisebbségi egyházak sorrendjében a harmadik helyen volnánk, az adóviselés terheiben az első helyen sorvadunk, de az állami támogatás sorrendjében a legutolsók vagyunk.***

Még élesebben tünik ki a liberális kormány zsidóellenes politikája, ha ezeket az adatokat a statisztikai tudományok módszerével vizsgáljuk. Maga a memorandum is azt a módszert veszi igénybe, amikor kimutatja, hogy mi esik ezen összegekből egy-egy hivőre.

1. Az ort. egyház egy-egy hivőjére:	L.	10 14
2. A róm. kat. „ „ „ „		8.61
3. A kálv. „ „ „ „		16 00
4. Az unit. „ „ „ „		28 00
5. A luth. „ „ „ „		15 57
6. A mohamed. egyház „ „ „		10.00

Minket zsidókat ebből a statisztikai részletezésből *csoddalatos módon kifelejtettek*, holott a kisebbségi egyházak lélekszámának felsorolásánál, mint fentebb emlitettem, 181.340 lélekszámmal szerepelünk a ott is megemlitettek mintegy, amikor nagy büszkén leszögezték, hogy háromszázezer lejt forditottak a zsidó egyházak támogatására. Miért nem folytatja a számitást a külügyminiszter, hogy mi esik ránk fejenkint? Szégyenli talán, hogy az ő statisztikai adatai szerint is a háromszázezer lejes segély a 181.340 lélekszámhoz viszonyitva *csak 1 lej 65 banit tesz ki fejenkint.* Ezért gyöngült meg az emlékezőtehetsége?

Kár volt szégyenkezni, mert ha az 1920. évi tényleges statisztikai adatokat vesszük alapul, akkor az országban élő 718.404 zsidó lelket viszonyitva a kifizetett háromszázezer lejhez, *a fejenkinti segélyezési összeg 0·40 lejt, vagyis negyven banit tesz ki.* Ennyit költöttek tehát a zsidó kultusz támogatására.

Mig a többi felekezeteknél az átlagos fejenkinti arányszám 8·61 lej és 28 lej között mozog, addig a lutheránus egyház 221 323 hivőjére 4 136.000 lejt költöttek, addig a *háromszor akkora* lélekszámmal biró zsidó kultuskőségekre csak 300 000 lejt adtak ahelyett, *hogy kiadták volna a 12,408.012 lejt.*

Igy néz ki a memorandum, ha a statisztikai tudomány reflektorával megvilágitjuk.

De kérdem Duca külügyminiszter urat, mikor fogja közétenni azt a nagyon érdekes statisztikai kimutatást, *hogy az állami közteherviselések befizetésében az egyes kisebbségi hitfelekezetekhez tartozók mily arányban vettek részt?* Nem kivár országból szeretnők tudni, hanem azért, hogy az igazság erejével mutassuk rá, miszerint ebben az országban a legüldözöttebb egyház, a legüldözöttebb egyén: *a zsidó.*

Az általános állami költségvetésből igazságos kvótát kérünk a zsidó egyház részére is. Nehogy a többi kisebbségi egyházak vezetői félreértsék e soraimat. Nem irigylem őket, mert ők többet kaptak, hiszen ha ezen egyházak támogatását összehasonlitom az ortodox egyháznak adott 131.935.228 lejjel, úgy az arányszám rájuk nézve is kedvezőtlen, de a zsidó egyhének *támogatása* egyenesen szégyenteljes és lealázó.

Egyenlő és igazságos elbánást követelünk a többi kisebbségi egyházakkal. Mindig azt vetik a zsidóság szemére, hogy privilégiumot akar, de ime kétségtelen számadatokkal bizonyitottuk, hogy ***csakis az egyenlő elbánásért küzdünk.***

Ugyanezen elvért küzdünk a *zsidó iskolák kérdésében is.* Az utolsó négy esztendőben egész tömegét a memorandumoknak nyujtottuk be a közoktatásügyi kormányhoz, ahol soha a legcsekélyebb megértésre nem találunk, holott a zsidó iskolákban nemcsak az állam nyelvét, irodalmát, történelmét tanulták meg gyermekeink, hanem régi tradicióihoz hiven *államhű szellemben* is nevelitettek. Mégis kétségbeesve tekintünk ama pusztitás felé, melyet iskoláink soraiban Anghelescu miniszter végzett és még kétségbeesettebben a szomoru jövő elé, mely a mindig szorgalmasan tanuló zsidó ifjuságot az *analfabétizmus* utjára löki ki.

A külügyminiszteri memorandum dicsekedően hivatkozik arra, hogy az 1923-ik évben a kormány

1. a román iskolákra 193 millió lejt,
2. az erdélyi kisebbségi iskolákra 92 millió lejt költött el.

Ha már most azt valónak fogadom el, ugy figyelembe véve az erdélyi zsidó kisebbség arányszámát, a 3·5 százalékot az összlakosság, az 5.114.124 lélekszámához és viszonyitva azt az arányszámot a kisebbségi lakosság teljes összegéhez, ugy a 92 millió lej összegből *jogszerint 7 541.000 lejt kellett volna az erdélyi zsidó iskolák kapjanak állami hozzájárulás cimén. Ezzel szemben leszögezzük, hogy az erdélyi zsidó iskolák, melyek létezését a kormány sem tagadja, egyetlen egy banit sem kaptak.*

A kormány előtt is ismeretes, hogy egyházaink sulyos anyagi válsággal küzdenek, — semmiféle anyagi forrásuk nincs, — az életviszonyok sulyosan megnehezedtek, — az expropriáció rendjén a zsidó egyházközségek a kantorialis földjeiket meg nem kapták — papjaink legnagyobb része a kongrua-segélyből kimaradt, egyszóval a zsidó egyházak és iskolák az állam részéről semmivel sem támogattatnak.

A külügyminiszteri jelentést tehát értékeljük a valóságnak megfelelően. Hogy mi volna az orvoslás módja. Erről legközelebb, — most csak reá akartam mutatni arra, hogy mireánk vár a feladat, hogy ***sérelmeinket a román közvélemény felvilágositásával orvosolni igyekezzünk.*** Az 1925-ös esztendő az általános választások jegyében fog lezajlani s a megoldás kulcsa kezünkben van.

A román-orosz viszony nem változott

Bécs, január 2. A Rosta orosz távirati ügynökség valótlannak mondja azt a hirt, hogy Románia jegyzéket intézett az orosz kormányhoz, javasolva, vegyék fel ujból a tárgyalásokat. A román-orosz viszony nem változott.

A pénzügyminiszter Párisba utazott

Bucureşti-Bukarest, január 2. Bratianu Vintila pénzügyminiszter tegnap Párisba utazott. Franciaország válaszát a román tiltakozó jegyzékre kielégitőnek tekintik, mert lehetővé teszi, hogy Románia résztvegyen az összes kérdések tárgyalásában. A kormány Diamandi utján köszönetét fejezte ki a francia kormánynak előzékenységéért. Az „Adevarul" szerint Bratianu Vintila Párisban végleg rendezi az amerikai Baldwin-cég ismert ügyét is. A párisi konferencia két hétig fog tartani. Hir szerint Amerika és Anglia követelései olyan nagyok, hogy Franciaország nehezen fogadhatja el azokat.

Mi az igazság a marosvásárhelyi bankbotrány ügyében

Az Uj Kelet szerkesztősége a helyszinen vizsgálta ki a vádakat. A támadó cikk szerzője visszavonja téves információkon alapuló állitásait

(*Cluj Kolozsvár, január 2 Az Uj Kelet munkatársától.*) December 29 ikén, hétfőn, a kora délelőtti órákban felkeresett a lakásomon dr. Czitrom Lázár ügyvéd ur, a Zsidó Nemzeti Szövetség marosvásárhelyi csoportjának elnöke.

— Nagyon fontos ügyben jöttem fel Vásárhelyről direkt Önhöz — mondotta dr. Czitrom. Egy nagyszabásu bankbotrányról van szó, amellyel az Uj Keletnek okvetlenül foglalkoznia kell.

Még mielőtt az ügy részletei iránt érdeklődtem volna, figyelmeztettem Czitrom dr.-t, hogy az Uj Kelet sohasem foglalkozott ilyen-természetü szenzációk hajhászásával, mert ugy véljük, hogy ma, amikor a kisebbségi közgazdasági intéményeknek amugy is nagy nehézségekkel kell megküzdeniök, a kisebbségi sajtónak meg kell kimélnie őket minden fölöslegesen zaklatástól. Nagyon, nagyon sulyos okoknak kell fenforogniok, ha az Uj Kelet ilyen ügyekbe beavatkozik. *Csak ha a legideálisabb értelemben vett közérdek, vagy speciális zsidó érdekek parancsolóan követelik, csak akkor vállaljuk ilyen sulyos következményekkel járó cikkek közreadását.*

Dr. Czitrom Lázár ur tudomásul vette elvi természetü megjegyzéseimet és kijelentette, hogy a szóbanforgó botrány leleplezése nemcsak általános közérdekből, de *a marosvásárhelyi zsidó érdekek szempontjából rendkivüli és halaszthatatlan fontossággal bir.* Minthogy egy tekintélyes zsidó közület elnökétől érkezett a kérés a mint-hogy az Uj Kelet a zsidóság lapja, nem térhettem ki az ügy részleteinek meghallgatása elől.

Közvetlen forrás, pontos adatok

Dr. Czitrom ur előadta, hogy a marosvásárhelyi Leszámitoló Banknál különböző visszaélések történtek, neki erre vonatkozólag *a legközvetlenebb forrásból pontos adatai vannak* s hogy e visszaélések következtében a bank vezetői a részvényeseket sulyos milliókkal kárositották meg. Dr. Czitrom ur átadott két cikket, amelyek részletesen felsorolták a visszaéléseket.

Átvettem a cikkeket és délutánra igértem választ. A szerkesztőségben értekezletet tartottunk, amelybe beventük lapunk néhány barátját. Egyikünk sem ismerte közvetlenül sem a Leszámitoló Bankot, sem annak vezetőit és igy *csak a dr. Czitromtól nyert információk állottak rendelkezésünkre.* Ezekből erre a meggyőződésre jutottunk, hogy itt esakugyan olyan esetek állnak szemben, amellyel az Uj Keletnek, mint zsidó kisebbségi lapnak foglalkoznia kell. Délután dr. Czitrom ur egy irásbeli nyilatkozatot adott, amelyben *a cikkben közölt adatok valódiságáért a teljes erkölcsi és sajtójogi felelősséget vállalja.* Ezekután elhatároztuk, hogy a cikket közölni fogjuk.

Az Uj Kelet december 30 iki számában „A marosvásárhelyi Leszámitoló Bank botránya" emmel csakugyan megjelent a cikk. Amint előreláthető volt, a leleplezés mindenütt, de főként Marosvásárhelyen óriási feltünést keltett. De már december 31 én délelőtt felhivott állandó marosvásárhelyi tudósitónk és közölte, hogy a cikkben végzetes tévedések vannak, amelyek Marosvásárhely egész közgazdasági életét óriási izgalomban tartják. Ettől kezdve egész nap csengett a szerkesztőségi telefon, mert marosvásárhelyi barátaiknak és elvtársaiknak egész tömege kivánta ugyanezt közölni velünk. Valamennyien arra kértek, hogy haladéktalanul utazzunk le Marosvásárhelyre és *a helyszinen folytassuk le egy vizsgálatot és annak eredményéből állapitsuk meg a valóságot.*

A Leszámitoló Bank levele

Ugyanebben az ügyben a marosvásárhelyi Leszámitoló Banktól a következő levelet kaptuk:

Az Uj Kelet tekintetes Szerkesztőségének

Cluj

B. lapjuk folyó évi december 30 án megjelent, intézetünkről szóló cikk megválaszolásaképen nem állana módunkban egyebet tenni, mint kijelenteni, hogy a cikknek minden olyan állitása, amely az intézet vezetésével kapcsolatosan hanyagságot, avagy inkorrekteséget állit valótlan és hogy ezért a cikkiroja ellen bünvádi feljelentést teszünk, azonban sem egy ilyen, a tényeket részletesen megcáfoló egyoldalu nyilatkozattal, sem a bünvádi eljárásnak megindításával nem tekinthetnők az ügyet részünkről elintézettnek, mert a lap olvasói nagyrészében fen maradna az a kétely, hogy a sérelmezett cikk állitásai valók. Éppen ezért a cikkel szemben csak egyetlen választ tartunk elégségesnek és az az, hogy felkérjük az igen tisztelt Szerkesztőséget, sziveskedne legsürgősebben alkalmat keresni arra, hogy személyesen és közvetlenül győződjön meg arról, hogy e cikk állitásai megfelelnek-e a valóságnak, vagy nem.

Tisztában vagyunk azzal, hogy a cikk irójával ellentétben a lap szerkesztőségét e cikk közlésében nem vezethette más, mint az anyagi igazságnak megállapithatása, éppen ezért és ez alapon most mi kérjük, de elvárjuk is egyben, hogy a Szerkesztőség egy általa megválasztandó módon szerezzen közvetlen meggyőződést arról, hogy a cikkben foglaltak mennyiben felelnek meg a valóságnak.

Az igen tisztelt Szerkesztőség azonnali intézkedését kérve, vagyunk

teljes tisztelettel

Banca de Scont din Targu-Mures S. A.

Lefolytatom a vizsgálatot

Ezekután kötelességemnek tartottam minden kétséget kizáró módon tisztázni az ügyet, mert hiszen mi sem áll távolabb az Uj Keletől, minthogy egy igaztalan ügy szószólója legyen. Leutaztam Marosvásárhelyre, érintkezésbe léptem mindazokkal a tényezőkkel, akiktől az ügyre nézve felvilágositást nyerhettem, meghallgattam az összes pro és kontra véleményeket, beszéltem a bank igazgatóival, átvizsgáltam a bankban rendelkezésemre bocsátott könyveket és okmányokat, egyszóval a legkomolyabb értelemben vett *vizsgálatot folytattam le*, melynek eredményeit alább közlöm.

Mindenekelőtt köszönetet kell mondanom dr. *Augner* Jenő urnak, a marosvásárhelyi hitközség kitünő elnökének, aki lehetővé tette, hogy minden kétséget kizáró pontos adatok és dokumentumok jussanak birtokomba és ezáltal elfogulatlan és objektiv véleményt alkothassak az egész esetről.

Legelső megállapitásom az volt, hogy a támadó cikk megjelenése semmiféle közérdeket nem szolgált, még kevésbé zsidó érdeket, sőt *ellenkezőleg, az összes zsidó közgazdasági tényezők egybehangzó állitása szerint a Leszámitoló Bank évek óta a legtisztességesebb és leghasznosabb közgazdasági tevékenységet fejti ki. Hogy mi inditotta a támadás érlelni szerzőt a cikk közzétételére, azt legszorgosabb utánajárásommal sem sikerült megállapitanom.*

Vizsgálatomnak egyéb eredményeit az alábbi nyilatkozat, *amelyet maga dr. Czitrom Lázár ur, a cikk szerzője* állitott ki, tárja fel teljes részletességgel:

NYILATKOZAT

Az Uj Kelet 1924. évi december hó 30 án megjelent számában „A marosvásárhelyi Leszámitoló Bank botránya cim alatt egy cikk jelent meg, melynek adatait én szolgáltattam. — E cikk megirásának alapja az volt, hogy a cikkben foglalt tényállitás tekintetében engem informátorim megtévesztettek és én abban a tudatban, hogy a cikk állitása a valónak megfelelnek, kértem ezen cikk közzétételét személyesen az Uj Kelet szerkesztőségétől.

Az Uj Kelet felelős szerkesztőjét dr. Marton Ernőt, az Uj Kelet állandó tudósitója a cikk megjelenése után nyomban figyelmeztette, hogy a cikk tárgybeli állitásai valótlanok és helyt nem állok. Dr. Marton Ernő ezért kötelességének tartotta Marosvásárhelyre utazni és a cikk adataira vonatkozó való tényállást a legkitelesebben megállapitani.

A Gross Ignác féle kihitelezéssel kapcsolatosan dr. Marton Ernő tüzetesen átvizsgálta a Gross Ignác eltünése óta ügyvédjéhez, dr. Augner Jenőhöz irt többrendbeli leveleit, melyekben éppen azzal a célzattal, hogy dr. Augner a rendelkezésére bocsátott adatok alapján valamelyes megegyezést közöljön a hitelezőkkel, — Gross Ignác önmagával szemben is a legbrutálisabb részletességgel feltárta utolsó évek alatti anyagi vonatkozásu összeköttetéseit, — részletesen és tételenként felsorolta hitelezőit és adósságait, külön felsorolva, hogy melyik hitelezőjének milyen biztositékot adott. Részletesen és számszerűen ismertette a saját érdekében dr. Augnerrel azokat az összegeket is, amelyek az idők folyamán nyereségrészesedés, avagy bármely más czimen másnak juttatott.

Ezen adatok és a Marosvásárhelyi Leszámitoló bank r. t. könyivonata alapján megállapitást nyert az, hogy Gross Ignác és a Kereskedelmi r. t.-nak a Marosvásárhelyi Leszámitoló Banknál összesen 1,990,000·— lej obligója volt. *Ebből az összegből 1,061 510·— lejt a Gross Ignátz eltünésének kipattanáskor a Kereskedelmi r. t. azon igazgatósági tagja, aki saját személyében is aláirva volt irva a kötelezettségért, a Leszámitoló Banknak kifizetett.*

Igy tehát a kihitelezésnek ez a része olyan fedezet mellett adatott, amely fedezet egyben a kihitelezett összegnek azonnali visszafizetési eredményezte.

A fennmaradó és kamattal együtt 930 000·— lejt kitevő összegre vonatkozóan pedig Gross Ignác egy 270 millió osztrák korona értékü, — tehát a 930,000·— lejnél nagyobb értékről szóló letéti elismervényt adott át a Marosvásárhelyi Leszámitoló Banknak. Tehát e kihitelezés is teljes fedezet ellen történt. Utóbb azonban kiderült, hogy az a letéti elismervény hamisitvány.

Meg akarom állapitani a magam részéről is, a valóságnak megfelelően, hogy erre a legnagyobb és leggondosabb előrelátással sem lehetett számitani s igy e ponton sem terhell a bank vezetőségét e kihitelezés tekintetében semminemü mulasztás. Megállapitást nyert az is, hogy Gross Ignác eltünése utána a Marosvásárhelyi Leszámitoló Bank a Gross addigi tehermentes fél ház részére első helyen jegyeztetett elő követeléséből 350 000·— lejt.

Mindezekből a tisztességnek megfelelően férfiasan ki kell jelentenem azt, hogy a Leszámitoló Bank részvénytársaságot a Kereskedelmi r. t. és Gross Ignáccal szembeni hitelnyujtásnál *semminemü vád nem terhelheti s a magam részéről is meg kell erősitenem azt is, hogy Gross Ignác eltünésé pillanatáig mint egy minden tekintetben megbizható kereskedő volt egész Marosvásárhely előtt ismeretes.*

A Gross Ignácnak dr. Augnerhez intézett leveleiből és egyéb adatokból megállapitható személy és összeg szerint, hogy ki mikor milyen összegből mennyi hozzonrészt kapott. Annak hangsulyozása mellett, hogy az illetők, akik e hozzonrészt kapták, Gross által megtévesztve, jóhiszeműen fogadták el az összegeket, *ki kell jelentenem a valóságnak megfelelően, hogy Réder Ferenc és dr. Fekete Andor neve semmiféle ilyen vonatkozásban nem szerepelt,* holott Grossnak érdekében lett volna Réder Ferencet, mint a kitelező Leszámitoló Bank r. t. vezérigazgatóját és dr. Fekete Andort, mint a legnagyobb kitelezőjének, egy bécsi cégnek képviselőjét nemcsak felemliteni, hanem ki is emelni. E helyett leveleiben dr. Augner egyenesen óvatosságra inti dr. Feketével szemben, — mint a bécsi cég és a Leszámitoló Bank képviselőjével — tehát a legvesszedelmesebb ellenfelével szemben.

A Leszámitoló Bank r. t. egyik volt pénztárosának szabálytalanságával kapcsolatosan a vonatkozó eredeti szerződés, telekkönyvi végzés és más eredeti iratok alapján megállapitást nyert, hogy e tisztviselő által okozott kár ingatlanoknak telekkönyvi tulajdon átirásával és a családtagok készpénzbeli hozzájárulásával teljes fedezetet nyert. Ennek ellenében az intézet a családtagok kérésére állott el a bünvádi feljelentés megtételétől. *Ezen ügynek ilyetszerű elintézésével a bank vezetőség ismételten csak az intézet illetve a részvényesek érdekeit szolgálta.*

Miután ezen általam és dr. Marton Ernő által megvizsgált tényleges adatokat informátoraimmal közöltem, — kik ezek alapján szintén meggyőződtek állitásaik teljes valótlanságáról — férfias kötelességemnek tartom kijelenteni, hogy *a Marosvásárhelyi Leszámitoló Bank r. t. vezetősége mindkét ügyben ugy járt el, ahogy azt az intézet, illetve a részvényesek érdeke megkövetelte.*

Épen ezért minden ezzel ellenkező tényállitás, mint a valóságnak meg nem felelőt visszavonok és őszintén sajnálom, hogy ezen a valóságnak meg nem felelő tények közlésével akár az intézetnek, akár az intézet vezetőségének kellemetlenséget szereztem.

Ezen tulmenően, miután meggyőződést szerez-

tem arról, hogy Réder Ferenc és a dr. Fekete Andor személyével kapcsolatosan tett tényállításaim a valóságnak meg nem felelnek, — kötelességemnek tartom nevezettektől ünnepélyesen bocsánatot kérni.

Târgu-Mures, 1925 január 1.

Dr. Czitrom Lázár

Előttünk:

Dr. Augner Jenő
Dr. Lakatos Sándor

A fenti nyilatkozatban közöltek személyes vizsgálatomnak eredményei. Különösen döntő erejű bizonyítékoknak tartom Grósz Ignác leveleit, amelyben *az örgyilkosság elhatározása alatt álló ember* teljes meztelenségében és a kétségbeesés őszinteségével tárja fel védője előtt üzleti életének legintimebb részleteit, felsorolja összes tartozásait és mindazoknak nevét, akik tőle hasznorészesedés, vagy bármiféle címen pénzt kaptak. Ezekből a levelekből megállapíthatatlanul kitűnik, hogy Grósz Ignác sem *Réder Ferenc vezérigazgatónak, sem dr. Fekete Andornak soha semilyen címen egyetlen banit sem adott.* Vizsgálatom során meggyőződtem róla, hogy ez a vád önmagábanvéve is abszurdum és nevetséges. Megállapítottam végül azt is, hogy a Leszámítoló Bank Grósz Ignácnak és a Kereskedelmi Részvénytársaságnak nyújtott hitelek után soha nem számított 92 százalékot, ahogy a támadás állította, mert a legmagasabb kamat évi nyolc százalék és havi 2 százalék jutalék volt.

De legfőbbképen elégtételemre szolgál annak megállapítása, hogy a marosvásárhelyi közönségnek *teljesen indokolt a bizalma, amellyel évek óta a Leszámítoló Bank iránt viseltetik,* mert annak vezetői, különösen *Réder* Ferenc vezérigazgató és dr. *Fekete* Andor vagyóban páratlan energiával és kivételes hozzáértéssel igyekeztek mindig úgy a részvényesek, mint a kereskedővilág és a hitelt kereső közönség igényeit ezekben a súlyos és válságos időkben kielégíteni. Meg vagyok győződve róla, hogy a Leszámítoló Bank továbbra is be fogja tölteni azt a fontos hivatást, amely Erdély közgazdasági életében reá vár és élvezni fogja a nagyközönség korlátlan bizalmát.

Dr. Marton Ernő.

Mégegyszer a dési választási botrány

A dési választási elnök levele az Uj Keletthez

(*Cluj Kolozsvár*, január 2. *Az Uj Kelet tudósítójától.*) A romániai sajtóorgánumok, közöttük az Uj Kelet is, hosszu cikkekben számoltak be a dési választási botrányról. A választási visszaélésekről szóló beszámolókban említés történt azokról a vádakról is, amelyeket nemzetiparti részről támasztottak Herman *Teodor* görögkeleti esperes, választási elnök ellen. Cikkünk e részére vonatkozólag Herman Teodor esperestől a mai postával a következő levelet kaptuk:

Tekintetes Szerkesztőség!

Az „*Uj Kelet*" 1924. évi december hó 20 án kelt 285. számában egy cikk jelent meg a dési követválasztásról, amelyben személyemre és választáselnöki működésemre vonatkozó oly híresztelések foglaltatnak, melyek nem felelnek meg a valóságnak, — ugyanis: hogy csalafintaságokat követtem el — hogy amikor Dobrescu nemzetipárti képviselőjelölt az urnát felemelte, ennek funkcióját lecsatolta és igy ebben szavazatokat becsempészni és kilopni lehetett és hogy vasárnap, 1924. évi december hó 14 én, amikor a szertartást celebrálni akartam, hiveim tüntetőleg kivonultak a templomból.

Ezen téves híresztelésekkel szemben konstatálom, hogy *a valódi tényállás a következő*:

Semmiféle csalafintaságokat nem követtem el. Az urnát én, a választási biró és a pártok bizalmi férfiai éppen azon szilárd, csíretlen és lepecsételt állapotban találtuk december hó 4 én reggel, amilyenben volt az első nap estéjén. 1924. évi november hó 30-ától kezdődőleg a mai napig, azaz december hó 24 éig gyenge egészségem miatt semmiféle szertartást nem celebráltam, tehát hiveim előlem nem vonulhattak ki a templomból.

Lehetségesnek tartom azonban, hogy néhányan a hiveim közül feljelentést tettek volna ellenem püspökömnél Ömältóságához, de ez nem az ő lelkületük befolyása, hanem a nemzetipárti korifeusok izgatásainak műve, — hisz nincs erdő száraz ág nélkül.

Dej, 1924 december 24.

Herman Teodor
gör. keleti espores.

Bethlen leleplezte a szocialistákkal kötött paktumát

A magyar kormány a politikai internálások megszüntetésére, a szocialisták az emigránsokkal való érintkezésük megszakitására kötelezték magukat

(*Budapest*, január 2. *Az Uj Kelet tudósítójától.*) Amit beavatott körökben régóta rebesgettek, hogy Bethlen István kormánya egy leplezetlen és kompromisszumokkal megkötött szocialista ellenzéket szerzett magának, az most — ujévi meglepetésül — nyilvánvalóvá lett. A magyar miniszterelnök a szocialista képviselők magatartásával szemben, amely már odajutott, hogy a szocialisták mandátumaikról való lemondással fenyegetőznek, egy bécsi lap karácsonyi számában kijelentette, hogy ez a magatartás rákényszeriti őt majd arra, hogy nyilvánosságra hozza a kormány és a szociáldemokraták közötti paktumot.

A paktumot ma nyilvánosságra hozták. Lényegesebb részei a megállapodásnak, amit a párt nevében Farkas, Payer, Miakits, Jászai és Propper nemzetgyűlési képviselők irtak alá, hogy a magyar kormány helyre fogja állitani a politikai és gyülekezési jogot. A felfüggesztett szakszervezeteket *állami felügyelet alatt*, de visszadják rendeltetésüknek. A politikai internálásokat a lehetőségig beszünteti. Az internáló táborokat felszalatja s a jelentkezési kényszert a minimumra redukálja. A lehetőséghez mérten amnesztiát ad. A kormány kötelezi magát továbbá, hogy a munkásbiztositás autonómiája terén kezdeményező lépéseket tesz és a sajtószabadságot helyreállitja. A paktum másik felét a szocialistapárt igéretei teszik ki, melyek a következőket tartalmazzák:

A szocialistapárt kijelenti, hogy a magyar nemzet érdekeit a munkásság érdekeivel azonosnak tekinti és tudatában van annak, hogy ezekért a munkásságnak is áldozatokat kell hozni.

A párt további politikájában ehhez a kijelentéshez tartja magát. Tartózkodni fog minden Magyarország érdekeit sértő külföldi propagandától, sőt propaganda lehetőségeit a külföld szocialistáinál és kormányainál az ország javára fogja felhasználni. *Megszakit minden érintkezést az emigránsokkal és az emigráció külföldi propagandájával fölveszi a harcot.*

A szocialisták szakitanak a liberális blokkal és *tartózkodnak az oktobristák támogatásától.* Köztársasági propagandát nem tűznek és a munkások körében nem fognak agitálni.

A paktum nyilvánosságra hozatala nagy vihart keltett a politika berkeiben. A szocialisták nevében Farkas István nyilatkozott, aki kijelentette, hogy Bethlen kihasználta a szocialisták akkori szorult helyzetét és olyant is követelt a párttól, — mint az emigránsokkal való érintkezési tilalmat — amit aligha lehetett teljesiteni. De a fehér terrornak abban az atmoszférájában, az internáltak ezrei érdekében meg kellett kötni a paktumot, amit Bethlenék nem tartottak be. Viszont a kormány férfiainak exponensei azt állitják, hogy bele kellett menni a paktumba az ország ujjáépitése érdekében.

Az ellenzék és kormány közötti békére egyébként megvan a hajlandóság. A tárgyalások vezetésére az ellenzék körében Apponyi Albertet tartják alkalmasnak. Személyét a kormánypárt körében is elfogadhatónak tartják.

Négy vármegye állampolgárságának ügyét intézik Nagyváradon

A váradi ortodox zsidó hitközség elnökét nem vették fel az állampolgárok sorába. Egy román szociológus nyilatkozata az állampolgársági törvényről

(*Oradea-Mare Nagyvárad*, január 2. *Az Uj Kelet tudósítójától.*) Románia nem román anyanyelvű állampolgárainak egyik legfőbenjáróbb problémája: az állampolgársági törvénynek folyamatban lévő végrehajtása, harvalykarmokkal váj bele ez a nagy kérdés a különböző kisebbségi tömegek testébe és sötét pallosként lebeg fejünk felett az otthontalanság veszedelme. Ha az illetékes urak úgy akarják, holnap-holnapután itt kell hagynod lakásodat, otthonodat, hová tegnap még úgy tértél haza a munkából, mint jogos nyughelyedre, melyet a gondviselés rendelt számodra, hogy enyhében a kenyérszerzés robotjának nehéz és váratos verejtékkel járó fáradalmait kipihend és az isten szabad egs alá kerülsz.

Sajnos, az állampolgársági törvény kedvező végrehajtására kevés remény van, hiszen azt nem hiszük, hogy az illetékes hatóságok végül belátják, hogy az állampolgársági jog egyoldalu elbirálása megzavarná az ország társadalmi egyensulyát és a tizenkettedik órában revizió alá veszik az állampolgársági jog körül kifejtett tevékenységet.

Az állampolgársági törvény végrehajtása az erdélyi városok romanizálását célozza

Kávéházi beszélgetés kapcsán kérdést intéztünk a román közélet egyik igen képzett és széleslátókörrel biró társadalomtudósához, aki — bár román érzelmű — soha nem engedte, hogy gondolkozásában felülkerekedjenek a soviniszta tulzások. Szociológusunk — aki nem akarja magát megnevezni — egy hosszu társadalomtudományi exposé végén a következőket mondotta az állampolgárságok ellenőrzésével kapcsolatosan:

— *Az országban az állampolgársági törvény körül végbemenő ellenőrzések csak másodsorban célozzák az idegeneknek az ország területéről való eltávolitását, ténylegesen azonban ozatirányulnak, hogy az erdélyi városokban végül tisztázzák a román elem helyzetét.* Az erdélyi városok a multban a vidéki magyar kultura gócpontjai voltak és most természetesen a román kultura központjaivá kell válniuk. Egyelőre igen fontos feladat a városokban a népesedés számarányának megállapitása. Mindenesetre sulyosan érinti az országot az is, hogy a háboru befejezése után elözönlötték az idegenek és az osztrák-magyar monarchia felbomlása után valóságos országutja volt a megbizhatatlan politikai és egyéb menekülteknek. Nem akarom ezeket a menekülteket kategóriába osztani, de közülök bizony sok van olyan, aki ártalmára van az országnak. Végül mindezektől eltekintve is természetes, ha egy állam arra törekszik, hogy biztosan lássa polgárait, hogy ki él jogosan és jogtalanul tartózkodik ott. *Arról viszont, hogy az állampolgársági törvény végrehajtása valóságos emigrációt idézzen elő az országban, nem lehet beszélni. Mindnyájan tudjuk, hogy már nem a középkor elején élünk.*

Nagyváradon hatezer állampolgársági kérvényt utasitottak el

Az állampolgárságok megállapitása alkalmából Nagyvárad rekordot szolgáltatott. Nagyváradon ugyanis tudvalevőleg *hatezer* állampolgársági igényt utasitottak vissza s szensáció erejével hat az a tény, hogy ebből körülbelül *négyezer* visszautasitott állampolgár *zsidó.* Felkerestük a nagyváradi városházán működő bizottság egyik tagját, aki a következő felvilágositást adta a nagyváradi állampolgárságokról:

— Arról, hogy az állampolgárságokat ellenőrző közigazgatási szervek részrehajlósak lettek volna és az érdekeltek között nemzetiségi különbséget tettek volna, egyáltalán nem felel a valóságnak. Azt hiszem, ezt senki nem is gondolja komolyan. A közigazgatási hatóságok a legelemibb ismeretesseben és minden részrehajlás nélkül igyekeztek megállapitani az állampolgárságokat s ha itt-ott tévedés is történt, ez annyi ezer esetnél elkerülhetetlen.

Megkérdeztük: mi lesz azzal a hatezer polgárral, akiknek állampolgársági igényét elutasitották? Hangsulyoztuk, hogy *Nussbaum* Sámuel, a nagyváradi ortodox zsidó hitközség elnöke, noha tíz éve lakik Nagyváradon, nem kapta meg az állampolgárságot és ennek megszerzése céljából az egyik kis biharmegyei községbe utasitották, ahonnan annakidején Nagyváradra költözött. A következő választ kaptuk:

— A mostani névsor még nem végleges. Eltekintve attól, hogy azok, akik valami tévedés, vagy véletlen folytán kimaradtak, január 3 ig bezárólag kérhetik felvételüket. Ha pedig ismételt kérésükre sem vették fel őket, felsebbezhetnek a prefektusán működő itélőtáblai bizottsághoz, mely harmine nap alatt eldönti az illető igényt.

Lassan működik a felülvizsgáló bizottság

Közelebbről érdeklődtünk a vármegyeházán működő bizottság munkája után is. A bizottság élén egy itélőtáblai biró áll és előadója *Ciortea*, a vármegye másodjegyzője. Felkerestük a nagyváradi

Zsidó Jogvédő Irodát, melynek vezetője a követ kezőkben adta vissza az érdekeltek közvéleményét.

— A vármegyeházán működő bizottság Bihar-, Szatmár-, Szilágy- és Máramaros vármegye állam polgárságait vizsgálja felül. Azt gondolná az ember, hogy ilyen nagy területről rengeteg munka gyűl össze. Ezzel szemben az igazság az, hogy a bizottság ezideig még alig 31 ügyet intézett el. Ezek közül 29 esetben elutasító, egy esetben igen leges határozatot hozott. Egy esetet pedig még tárgyalásra sem érdemesitett. Igen aggasztó azon ban az a körülmény, hogy november közepétől a bizottság december 23-ig egyáltalán nem tartott tárgyalásokat, noha az idevonatkozó rendelet világosan kimondja, hogy *az elsőfokon kézből nozott döntések kifüggesztése után a felebbezések*, me lyeket a megtekintési határidő letelte után a táblai bizottsághoz benyujtottak, *harminc nap alatt felülvizsgálandók*. Annál is inkább, mert azután csak felülvizsgálati eljárásnak van helye a *Cartea Cassatia* nál.

— Igen sérelmes e lakosság érdekeire az is, — — folytatta a Zsidó Jogvédő Iroda vezetője — hogy a bizottság tárgyalásairól sem előre sem utólag nem értesiti az érdekelt feleket, noha törvény rendelkezései ezt nem zárják ki, sőt megengedik. A helybeli, vagy a vármegye területén lakó polgárok még csak két három naponként megérdeklődhetik, hogy a bizottság mikor tart üléseket, Máramarosból azonban az emberek nem utazhatnak minden nap Nagyváradra. Érdekes az is, hogy állampolgárságokról intézkedő *Regulamentul* 45—46. szakasza értelmében a felebbezési eljáráshoz szükséges akták hivatalból beszerezhetők és erről sem gondoskodnak.

Az emlitett négy megye lakossága nagy érdeklődéssel és izgalommal néz a felülvizsgáló bizottság további működése elé. *Keresztury Sándor*

Kontinentális kartell készül a vasiparban

Franciaország és Németország között titkos tárgyalások folynak a vastermelés normalizálása érdekében

(Cluj-Kolozsvár, január 2 *Az Uj Kelet tudósitójától.)* A mult év során életbeléptetett vámtarifarevizió természetes következménye az lett volna, hogy a belföldi vasgyártmányok árai megszilárdulnak. És mégis ennek éppen ellenkezője történt: az árakban nagy esés állott be. Ennek oka az, hogy az egész világon a vastermékek árában óriási *derout* állott be s a vámemelés mértéke elégtelennek bizonyult.

Az Uj Kelet munkatársa felkereste az egyik legnagyobb erdélyi vasüzem vezérigazgatóját, hogy nála a romániai vaspiacon várható ujabb fejlemények felől érdeklődjék. Érdeklődésünkre a következő felvilágositást nyertük:

— A vaspiacon a helyzet néhány hét óta javulóban van. Ez annak a ténynek eredménye, hogy a vámtarifa idején a külföldről óriási méretekben beözönlött vaskészletek felörlődtek s a belföldi gyárak minimumra redukált árakkal, némi forgalomra tudtak szert tenni. A minimumra redukált árak és az óriási raktárkészletek a legnagyobb vaskereskedőházak létét is veszélyeztették, így az egyik legnagyobb csernovitzi cégnek is csaknem existenciájába került a rettentő derout. Ennek ellenére a belföldi, illetőleg erdélyi gyárak fentartották a termelést, *bár termelményeiket csak önköltségi áron alul tudták a piacon elhelyezni.* Éppen ezért a gyárak kénytelenek voltak latens rezervájhoz nyulni.

— Az általános európai vaspiaci helyzet javulása tulajdonképen a belga vasgyárak egy trükkszerű intézkedésével vette kezdetét, amelyet a belgák még november első hetében vittek keresztül. Ez a trükk abban állott, hogy az Amerikából jövő kedvező jelentésektől és a németországi Rohreisensyndikat megalakulását esztomptálva, *mesterséges besszt teremettek*, az árakat emelték s az ujabb rendelések felvételét jóidőre beszüntették. Később kitünt, hogy a belga gyárak inicializája nem volt indokolt, mert a helyzet önmagából fordult kedvezőbbre az amerikai piac megszilárdulásával. A piac megszilárdulására nagy befolyással volt az is, hogy Németországban közben megalakult a Rohreisensyndikat után a Halbfabriksyndikat is s miut hirlik, rövideren megalakul a rud vassyndikátus is.

— A legszenzációsabb esemény azonban most van készülőben. Bár a tárgyalások a legszigorubb titoktartás mellett folynak, mégis kiszivárgott a hire annak, hogy

a francia és német vasipar között komoly tárgyalások folynak egy kontinentális vassyndikatus alakitására.

Ezek a tárgyalások, bármilyen súlyos nehézségekkel kell megküzdenie a tárgyaló feleknek, nagyon komolyan haladnak előre. *A tárgyalások megindítását nemrég az angolok pattantották ki.* A francia gyárosok garanciát vállaltak a tárgyalások folyamán arra, hogy a kontinentális szindikátusok a lengyeleket és csehet bevonják.

— Az Amerikában megindult kb. 30 százalékos áremelkedés természetesen rövidesen az egész világpiacon fogja érezteti hatását. Ami a speciális romániai viszonyokat illeti, megállapitható, hogy a vasipar érdekében behozott vámtarifa-reviziónak semmiféle pozitiv előnye nincs,

sőt a regáti gyárak közül kettő, így a Neptun és a Löwensohn-féle szeggyárak csődöt kértek maguk ellen, Resica pedig lényeges üzemredukciót volt kénytelen keresztülvinni.

— Az erdélyi üzemek közül egyedül az aranyosgyérest szeggyár az, mely uj cikkek gyártásával terjeszkedett és üzletkörét a regatra is kiterjesztette. Természetesen az árak tekintetében ez a gyár is alkalmazkodott a helyzethez. A helyzet javulásának mértékéül az emlitetteken kivül az a körülmény szolgál, hogy az utolsó négy hónapban alig jött be külföldi áru az országba.

— A „Magyarság", Olajos Domokos politikai hetilapja szombaton délben jelenik meg. A gyorsan nép szerűvé vált hetilap legujabb száma a kereskedők érdekében nyilt levellel fordul Constantinescu Tancréd miniszterhez, Károly király és Horthy kormányzó találkozásáról szenzációs részleteket közöl. Külön érdekessége a lapnak Bárdos Péter kisgazda felhivása a romániai földmives osztályhoz. Azonkivül érdekes társadalmi, művészeti és közgazdasági riportok teszik szinessé és elevenné a 1 pot. A „Magyarság" ára 5 lej. Kapható az összes állomásokon és elárusitó helyeken.

Férfi raglán . . lej 2650
Férfi öltöny . . lej 2400
Férfi nadrág . . lej 850

Katz & Mendel
Cluj, Piața Unirii No 10.

Férfi raglán . . . lej 2650
Férfi öltöny . . . lej 2400
Férfi nadrág . . lej 850

Rudor No 4182

A kölni kiürités elhalasztásának következményei

Amerika interveniál a békés megoldás érdekében

(*Berlin*, január 2. *Az Uj Kelet tudósitójától.* Dr. Stresemann birodalmi külügy miniszter a mult év utolsó napján magához kérette a Berlinben élő külföldi ujságirókat, akik előtt nyilatkozott a kiürités problémáiról. Kijelentette, hogy a kérdés politikai jelentősége *beláthatatlan fontossága* Az 1924 májusi német választások alkalmával két vélemény küzdött egymással. Az egyik, amely azt hirdette, hogy az antant érzékeny és békét akar a népek között, a másik — a német nemzetiek és völkischek — viszont azt hirdették, hogy London hivei illuzionisták. Ti — mondották — el fogjátok fogadni a jóvátételi bizottság javaslatait, a kölni zónát és a Ruhr-területet azonban *nem fogják kiüriteni*. A német kormány azonban a londoni politikát tette magáévá. Az egész kérdést magasabb szempontból nézte és pedig egyfelől mint praktikus világpolitikai béreegyezséget, másfelől mint Németország szerződéses szabadságának alapjait.

A németországi pártok harca voltaképen nem is volt egyéb, mint az antanttal szemben való bizalom és bizalmatlanság harca. Én magam — mondotta a külügyminiszter — az utolsó választási küzdelmek alatt mindig is azt hirdettem, hogy legyünk bizalommal, mert a szövetségesekben megvan a jóindulat a békeszerződés betartására. Az a tény, hogy a kiürités kérdésében nem jött létre megegyezés és hogy a szövetségek kifejezést adtak annak, hogy megmaradnak a megszállott terület északi zónáján, továbbá, hogy az antant nem akar kompromisszumus tárgyalásokat folytatni e kérdésben a németekkel, a *Dawes politika csődjét* jelenti. A megnyugvás után Németországot nagy csalódás érte az antant mostani magatartásával és ha Kölnt nem ürítenék ki, Németország közvéleményében ujév után nagy változás fog beállani, amelynek során a szélsőséges irányzatok kerülhetnek felszinre.

Követeljük, — mondotta végül Stresemann — hogy tegyék közzé a fegyvereket ellenőrző antantbizottságnak az esernyo ország látogatásáról felvett jegyzőkönyvelt. E ből kiderül majd, hogy egyáltalában nem indokolt a londoni politika.

Ugyanez a hangulat nyilatkozott meg a birodalom államférfiainak ujévi üdvözleteiben, többek között a külügyminisztériumban, aki *Ebert* birodalmi elnök előtt tolmácsolta a kormány ujévi jókivánságait. A beszédre Ebert birodalmi elnök azt válaszolta, hogy az antant ujabb jogtalanságában az összes németek pártállásukra való tekintet nélkül *keserűen csalódtak*. Az állig felfegyverkezett Nyugaureurópa egyetlen, végsőkig lefegyverzett népének, a német népnek leghőbb kivánsága és reménye a megszállott területek kiüritése. Vajha a méltányosság és igazságosság szelleme kerekednék felül a hatalom és erőszak szellemén.

Egy lapzártakor érkezett londoni távirat szerint az amerikai kormány az antantkormányoknál diplomáciai uton lépéseket tett a kölni zóna kiürítésének elhalasztásával kapcsolatos konfliktus békés elintézésére.

Franciaország moratóriumot remél adósságai rendezésére Amerikától

Párisz, január 2. Az amerikai szenátusban Franciaország amerikai tartozásaival kapcsolatban elhangzott felszólalásra a francia kormány azt a nyilatkozatot teszi, hogy Franciaország sohasem kérte amerikai tartozásainak törlését, mert Franciaország kötelezettségeit mindig elismerte. Franciaország csupán azt reméli Amerikától, hogy Amerika hosszabb moratóriumot fog engedélyezni Franciaországnak adósságai törlesztésére.

— A münsterbergi emberevő szörnyű multja. Breslauból jelentik: A münsterbergi emberevő multjából ujabb szörnyű részletek derültek ki. Tíz éve, hogy az egész környéken félelem mérte az embereket. Áldozataival rendszerint egy rablóbandaszerű helyiségben végzett, sokszor óriási küzdelemmel. Multja valóságos detektivregény.

— Krisztiániában meleg eső zuhog Krisztiániából jelentik: Norvégia fővárosában napok óta hetedfél fokos meleg esőzuhog.

HIREK

Az Uj Kelet az egyetemes erdélyi és bánsági zsidóság napilapja
Szerkesztik: Giszkalay János és dr. Marton Ernő
Felelős szerkesztő Dr. Marton Ernő
Az Uj Kelet cikkeinek utánnyomását csak a forrás megjelölésével engedjük meg.

A mai naptár

Szombat

5685 Tévét 7 (Szidra: Vajigas.)

1925 Január 3

Január 1—3, — három zsidó halott. Mind a három nagy volt, mind a három örök emleket állitott nevének az emberi kultura történetében, mind a háromra dicsekvéssel mutatnak rá idegen nemzetek, pedig mégis — mind a három a mienk, a zsidóságé. Életünkben a mi halottjaink voltak, de haló porukban a mi élő tanubizonyságaink. Ez is zsidó tragédia és nem ők tehetnek róla, hanem a kor, amelynek szülöttei voltak.

1894. január 1-én halt meg alig 37 éves korában a fizikai tudományok egyik legnagyobb alkotója, Heinrich Hertz, a „Hertz-féle hullámok" fölfedezője. A Marconi-féle drótnélküli távíró nem egyéb, mint a Hertz-féle elektromos hullámok praktikus fölhasználása. A tudomány Hertzben látja a mai elektromossági elmélet tulajdonképeni megalapitoját. Zsidó volt, egy hamburgi zsidó ügyvéd fia.

1915 január 2-án halt meg Karl Goldmark, a Sakuntala és a Sába királynője szerzője. Életének főműve a Sába királynője. Ebben a halhatatlan zsidó operában élte ki azt az öntudat alatt forrongó zsidó érzést, amelyet még a szülei házból hozott magával. A nagy Goldmarkra két nemzet is igényt tart: a magyarság, azért, mert Keszthelyen született és fiatal korában Magyarországon élt, a németek azért, mert több évre Bécsben tartózkodott, németül beszélt és legnagyobb müvét is a bécsi Hofoper mutatta be először. Holott igazában nem volt egyéb, mint mi mindannyian: bolygó, gyökértelen zsidó, aki ösztönösen érezte a maga gyökértelenségét, vagy még ennél is többet: talajból kiszakitottságát. De boldogabb volt mint mi: müvészösztönei szárnyán vissza tudta álmodni magát az Őstalajra, ragyogó zsidó emlékekbe, bársonyos keleti muzsikába, keleti napsütésbe, ahonnan kiszakadt a mi gyökerünk. Ez a Sába királynője.

1858 január 3-án halt meg regények hősnője, fél Európa és Amerika müvészvilágának elkápráztatója: Eliza Ráchel, az „istenti Ráchel" francia színésznő. Érdekes, hogy a franciák két világhirü színésznője közül mind a kettő zsidó volt. A Ráchel és a Sarah Bernhard. Mind a kettőnek olyan szép bibliai neve volt és mind a kettő ragaszkodott ehhez a névhez. Ráchel, szára. Igazán zsidó csak a második volt. És ő is csak élete utolsó éveiben. Egyébként mind a ketten idegen nemzet nagyjai lettek, idegen kultura napszámosai és csak elmultukban lettek a mieink. Mint ahogyan irva van az emberről, hogy visszatérjen annak a földnek ölébe, amelyből vétetett.

◆◆◆

— Angliában tovább tartanak a viharok. Londonból jelentik: A már egy hete tomboló viharok újévkor még tartottak. A tengeri forgalomban megbénult hajók a kikötőkbe szorultak. A folyók még mindig áradásban vannak. Helyenként ádyes hóviharok pusztitanak. A hőmérséklet az egész országban fagypont alatt áll. A tengerről számos hajó vészjelzéseket adott le.

— Szabolcsát Magyarországra hivják lelkésznek. Budapestről jelentik: Szabolcska Mihályt, a jelenleg Temesvárt élő református esperest a gyomai református egyház lelkészének hivta meg.

— Schratt Katalin ujra szinpadra lép. Bécsből jelentik: Schratt Katalin, néhai Ferenc József császár és király hirneves barátnője ujra a szinpadra szándékozik visszatérni. Egy ujságirónak azt a kijelentést tette, hogy a Burgszinház igazgatósága nem hajlandó nyugdiját valorizálni, mert férje révén magyar állampolgárnak tekinti. Havonta ezer korona nyugdija van jelenleg, ami még villamosjegyre sem elég. Ezzel szemben vagyona nincs, értéktárgyaitól pedig nem akar megválni. Éppen azért kényszerült arra, hogy ismét valamelyik szinházhoz kapjon szerződést.

A Preussische Staatsbankot tönkretette egy szélhámos

Egy tanulatlan halászlegény nagystilü szélhámosságai

(Berlin, jan. 2. Az Uj Kelet tudósitójától) A német közvéleményt óriási panama tartja izgalomban. A hatalmas Preussische Staatsbankot, egy régi hatalmas pénzintézetet, amelyet még Nagy Frigyes idejében alapitottak és amely a poroszállam pénzügyeit bonyolitja le, egy irni, olvasni alig tudó, hirtelen felcsaperedett litván ember óriási összeg erejéig megkárositott. A bank kára oly nagy, hogy ezzel létalapjaiban is megingott.

Ivan *Kutisker* neve a csalóknak, akinek minden kulturája a névaláirásnál tovább nem terjed. Egyszerü halászlegény volt és tiz évvel ezelőtt kezdett meggazdagodni. Egy kurlandi városban heringekkel kereskedett, de a konjunktura annyira kedvezett neki, hogy néhány év multva hatalmas áruházzá fejlesztette üzletét. Berlinben több elárusitóhelyét rendezett be, a város közelében lévő Grunewaldban hatalmas palotát épittetett, több autója volt és a város pénzügyi köreiben mint minden hitelre érdemes kereskedőt ismerték.

Kutisker eleinte csak néhány százezer aranymárkát vett igénybe a Preussische Staatsbank pénztárából, később azonban a határtalan bizalmat kihasználva, minden fedezet nélkül *tizenötmillió aranymárkát vett fel, vagyis többet mint amennyi az intézet alaptőkéje és tartaléka.*

Utolsó nagy szélhámosságát azzal bövette el, hogy a Preussische Staatsbank igazgatóságával elhitette, hogy egy *románokból álló konzorcium meg akarja venni a hanaui katonai felszerelési gyár készleteit. A nagystilü szélhámos össze is állitott egy rovottmultuakból álló társaságot, akik a bankban mint Románia megbizottai szerepeltek.* Egyuttal nagyobb sápot igért a bank néhány magasállásu tisztviselőjének arra az esetre, ha ezt az üzletet minden különös formaságok nélkül bonyolitják le. Különösen arra vigyázott, nehogy igazgatósági ülés elé kerüljön a dolog. Kutisker magával rántotta *Michael* ismert berlini milliomost is akit ezenfelül meg akart zsarolni. Feljelentést tett ellene, hogy a hanaui müvekben elrejtett fegyvereket tudomására akarta adni a fegyvereket ellenőrző antantbizottságnak.

A turpissságra éppen ezzel jöttek rá, mert Michael nem állott kötélnek és hevesen tiltakozott a vád ellen és becsületügyi vizsgálatot kért maga ellen. Most már alaposan a körmére néztek Kutiskernek, akiről kiderült, hogy a Preussische Staatsbanknál felvett pénzeket elspekulálta és elherdálta. Az államügyészség Kutiskert letartóztatta, vele együtt a Staatsbank több magasállásu tisztviselőjét és a rendőrség egy magasállásu vezetőegyéniségét. Eljárás indult meg a birodalmi kincstár egyik osztályvezetője ellen is.

— „Nem nevezem meg a támadómat, mert én akarom visszafizetni a kölcsönt." Tegnap reggel kissé ittasult állapotban tért haza egy valamelyik szilvesztéri mulatságból Ambrus József vasuti ezredbeli katona. A Krizbai utcában egy fiatalember állitotta meg Ambrus Józsefet, aki előbb csak szóváltást idézett elő, majd később egy kést rántva, Ambrus Józsefet több helyen megsebesitette. A mentők Ambrust a sebészeti klinikán helyezték el, aki kihallgatása alkalmával kijelentette, hogy ismeri a támadóját, aki féltékenységből szurta le, de nem nevezi meg, mert ha felgyógyul, személyesen akarja majd a kölcsönt visszafizetni. Minden rábeszélés hasztalan volt, mert Ambrus megmaradt amellett, hogy a rendőrség ne avatkozzon az ő dolgába, mert ha felgyógyul, ő maga is el tudja azt intézni és azkor kettőjük között kiegyenlitődnek az ellentétek.

— Végh Kami ujból eltörte a lábát. Annakidején jelentette az Uj Kelet, hogy Végh Kami a CFR sportklub kitünő játékosa, egy futballmérkőzés alkalmával olyan szerencsétlenül futott össze az Universitatea egyik játékosával, hogy egyik lába bokában eltörött. A sulyosan sebesült futballistát a mentők a Parkszanatóriumba szállitották, ahol a törött lábat azonnal gipszbe tették és gondos kezelés alá vették. Végh Kami néhány nappal ezelőtt hagyta el a szanatóriumot, de még nem volt egészen felgyógyulva, mert sérült lába továbbra is gipszben maradt, de már annyira javulóban volt, hogy a ház körül kisebb sétákat is tehetett. Tegnap délután azonban amikor Végh Kami néhány barátját kisérte ki a kapuig megcsuszott és megint olyan szerencsétlenül esett, hogy a gipszben levő lába ujból eltört. A telefonon értesitett mentők azonnal kimentek a Kalauz-utcába és a már másodizben szerencsétlenül járt játékost beszállitották a Parkszanatóriumba.

— Egy budapesti szinésznő öngyilkossága. Budapestről jelentik: Balassa Erzsébet szinésznő tegnap szublimáttal megmérgezte magát. Öngyilkosságának oka az, hogy szerződést nem kapott. Ez már második öngyilkossági kisérlete Balassa Erzsébetnek, aki a „Tizek" cimü darabban szanakidején Darvas Lili szerepében lépett fel a Magyar Szinházban. Ekkor Beöthy szerződést igért neki. Beöthy azonban nem teljesitette az igéretet és sem a Magyar Szinházhoz, sem az Uniós-szinházhoz nem szerződtette. Ezért a szinésznő annyira elkeseredett, hogy ismét öngyilkosságot követett el. Balassa Erzsébet huszonnégy éves.

* **Ügyvédi hir.** Dr. *Francovici* Jenő ügyvéd Bucurestiben irodáját Strada Franklin 5. sz. alól Strada Bradului 8. szám alá helyezte át. Telefon: 37—58.

— Baleset munka közben. *Székely* János CFR fütő tegnapelőtt este a fűtőházál a mozdonytisztitásával foglalkozott. Munka közben megcsuszott és a mozdonyról a vágányok közé zuhant, ahol esés közben baltérdét eltörte. A kihivott mentők Székely Jánost beszállitották a sebészeti klinikára.

— Eljegyzés. Keppes Kornélia Ilosvárról eljegyezte Mandula József Marosludasról. Minden külön értesités helyett.

— Szerencsétlenül járt urileány. Király Róza huszonhét éves urileány tegnap délután a Mészáros utcában egy gyorsan hajtó kétlovas kocsit akart kikerülni, de a kocsi közvetlen közelében az ijedtségtől elesett. Szerencséjére azonban nem került a kocsi kerekei alá. A járókelők a szerencsétlenül járt urileány segitségére akartak sietni, majd amikor látták, hogy az nincsen eszméleténél, a mentőket értesitették, akik haladéktalanul kiszálltak a helyszinére. A mentők megállapitották, hogy a szerencsétlenül járt urileány combtörést szenvedett. Király Rózát beszállitották a sebészeti klinikára.

— Véres Szilveszter éjszaka Mezőtelegden. Nagyváradról jelentik: Szerdán este Pallodi Gyula mezőtelegdi munkás betért a kis városka kávéházába, ahol italt rendelt és mulatozni kezdett, majd két rántva rárohant a tulajdonosra, akit megöléssel fenyegetett. A kávéházban ülők az izgága vendéget kidobták az utcára és sorsára biztak. Pallodi alig ment néhány lépést, amikor megbotlott és az uton elesett, ahol el is aludt. Sulyok Márton mezőtelegdi lakos, amint hazafelé ment, ráakadt az utcán alvó emberre és miután az alvót felismerte, felköltötte és fel jánlotta segitségét, hogy haza fogja szállitani. Pallodi a kését a kezében tartva belekapaszkodott Sulyok vállába és ugy próbalt feltápászkodni, de mind a kettőn megcsusztak és esés közben a részeg ember belevágta a kését Sulyok mellébe, aki a szurás következtében azonnal kiszenvedett. A csendőrség Pallodi Gyulát ma délelőtt letartóztatta.

— Bali Mihályt nyugdijazták. Budapestről jelentik: Bali Mihály, Magyarország hirhedt hóhérját saját kérelmére januári elsejétől kezdődőleg nyugdijazták.

— Elpusztult egy japán kikötő. Tokióból jelentik: Japánban a legutóbbi lőszerrobbanás alkalmával Osaru kikötője teljesen elpusztult.

* **Stani igyárlerasat** Lepage Cluj.

* **Purgó** belsőleg minőségben csak eredeti dobozban.

* **Bukarestben** jól és olcsón étkezni csak az ort. כשר étteremben (Hotel Princiar) lehet. Elsőrendü konyha. Nagy étermek. Gyors kiszolgálás. Figyeljen jól a cimre: Restaurant Princiar, Strada Brezoianu No. 1.

* **Gumibélyegzőket** (héber nyelvüeket is) olcsón szerezhet be *Imperial*-nál, Cluj, Minorita-utca.

KÖZGAZDASÁG

A munkásbiztosító pénztárak költségvetése

Az ellenőrző bizottságok február 1-én kezdik meg müködésüket. Az egységesítés ügye

(*Cluj-Kolozsvár*, jan. 2. *Az Uj Kelet tudósitójától*) A munkásbiztosító központi pénztár legfelsőbb véleményező tanácsa december 29 és 30-án Bukarestben ülést tartott, amelyen az 1925. évi büdzsé letárgyalásán kivül foglalkozott azokkal a fontos kérdésekkel, amelyek a munkásbiztositás terén az eddigi bizonytalanságok megszüntetésére alkalmasak.

A költségvetés tárgyalásánál a legfelsőbb tanács a betegsegélyző osztály evi költségvetését 158 millióban, az elesettosztályét pedig 30 millió lejben állapitotta meg. Az administrációs költségeket a bevételek mult évi 34 százalékáról 18 százalékra szállitotta le. Változatlanul hagyta az eltirányzott 20 százlékot a segélyek, gyógyszerek, egészségügyi intézmények fentartására és az orvosok dijazására. A tisztviselők szelekciója tekintetében megállapitást nyert, hogy a vezérigazgatóság a már régebben megállapitott programhoz hiven megkezdte a meg nem felelő tisztviselők elbocsátását, miáltal a megfelelő tisztviselők fizetését eredményesebben lehet majd rendezni. Tekintettel arra, hogy a büdzsé összeállitása a kerületi pénztárak vagyonjelentése alapján történt, a jelentéseket a végrehajtással kapcsolatosan az egyes tanácsok fogják felülvizsgálni. Kimondotta még a tanács, hogy az elmult év mérlegét az egyes kerületektől április elsejéig bekérik és utasitani fogják a pénztárakat, hogy a mérlegükben tüntessék fel a tulajdonukban álló ingatlanok, felszerelések, gyógyszerek és egyéb vagyonrészek mai értékét. A kerületi pénztárak mellé felállitandó ellenőrző bizottságok megalakitása tekintetében a Monitorul Oficial legközelebbi számában végrehajtási utasitás fog megjelenni, amely intézkedés alapján a bizottságok február elsejével megkezdik működésüket.

Az egységesitési törvény a tavasz folyamán kerül a parlament elé és vagy mint a C dul Munceii egyik törvénye, vagy pedig külön törvény gyanánt kerül végrehajtás alá. Errevonatkozólag Enescu vezérigazgató kijelentette, hogy a törvénytervezet parlamenti tárgyalása előtt részletes megvitatás céljából speciális tanácsülést fog egybehivni.

A mai valutapiac

A mai napon lanyha tendencia mellett némi élénkség mutatkozott a devizapiacon. Az árfolyamok a következők: Osztrák korona 368—372, magyar korona 375—385, csehkorona 5·82—5·86 francia frank 10·50—10·60, svájci frank 37·80—37·95, angol font 918—922, dollár 193—194·00, olasz lira 8·35—8·40.

Valutapiac január 2-án:

Bukarest. Devizák: Párizs 1058 Berlin —, London 919, Newyork 195·00, Róma 830·00, Zürich 38·00, Bécs 27·60, Prága 592, Budapest —.

Bukarest. Valuták: Napoleon 710—, márka 45·00, leva 125, török lira 100, font sterling 890, francia frank 10·80, svájci frank 36·50, olasz lira 830, drachma 310, dinár 285—, dollár 190·00, lengyel márka 35·00, osztrák korona 28·00, magyar korona 26·00, cseh korona 570.

Zürich. Nyitás—Zárlat: Berlin 122·22—122·25, Amsterdam 208·85—207·90, Newyork 518·00—518·00, London 2431·50—2433·00, Párizs 2778·50—2785·00, Milano 2180·00—2165·00, Prága 1550·00—1545·00, Budapest 70·25—70·50, Belgrád 792·50—792·50, *Bukarest 265·00—265·00*, Varsó 99·00—99·00, Bécs 72·50—72·00.

Párisi tőzsde: *Bukarest 945, Zürich 395·75.*

Export vágóhidat épitenek Biharpüspökiben. Nagyváradról jelentik: A legfőbb gazdasági bizottság legutóbbi ülésén engedélyt adott a „Lotru" részvénytársaságnak, hogy Biharpüspökiben vágóhidat épitsen, ahonnan a levágott állatok husát Magyarországon keresztül Ausztriába és részben Csehszlovákiába szállithassák.

A romániai csehszlovák követelések rendezése. Prágából jelentik: A romániai csehszlovák hitelezők központi bizottságának szükebbkörü bizottsága tegnap értekezletet tartott, melyen elhatározták, hogy a román adósok felszólitásának eleget téve ujabb tárgyalásokba bocsátkoznak a Romániában lévő követeléseik rendezése kérdésében.

A világpiacon emelkednek a gabonaárak. Ugy látszik hogy a romániai liesztárak emelkedése nem elszigetelt jelenség. A buzahausse az amerikai piacokon a karácsonyi napok óta további erőteljes jelleget öltött. Az argentinai termést igen kedvezőtlenül itélik meg és ugy látszik, hogy az amerikai termés sem felelt meg a hozzáfűzött várakozásnak. Más irányu jelentések viszont erről számolnak be, hogy a hausse-tranzakciót egy pénzcsoport diktálja. Az amerikai gabonaárfolyamok emelkedése mindazon országokra nézve, amelyek amerikai buzaimportra szorulnak, kedvezőtlen előjeleket mutat.

Megkezdik az aradi villamosvasut épitését Aradról jelentik: Ismeretes, hogy Arad város tanácsa tárgyalást folytatott villamosvasut épitése tekintetében. A koncesszió a nagyváradi vasuté pitő részvénytársaság kapta meg, amely már februárban megkezdi az aradi villamosvasut épitését.

Erdélyre is kiterjesztik az osztrák-cseh vaskartellt. Bécsből jelentik: Ausztriának Jugoszláviával és Magyarországgal való kereskedelmi szerződéses viszonya még mindig változatlanul bizonytalan. Ilyen körülmények között az osztrák nagyipar magángazdasági megállapodásokkal igyekszik ezekben az országokban piacot nyerni. A legujabb terv arra irányul, hogy Erdély és Magyarországot is bevonják a csehszlovák-osztrák vaskartellbe. Az erre irányuló tárgyalások most folynak a Resica-művekkel, valamint a Rimamurány-salgótarjáni vasművek igazgatóságával. Magyarország és Erdély bevonásával a csehszlovák-osztrák vaskartell igy hatalmas léptekkel közelednék az eredeti terv felé, a középeurópai vaskartellhez való átalakulásához.

Ujabb román-magyar vasuti megállapodás. Bukarestből jelentik: A román és magyar államvasutak delegátusai Békéscsabán folytatták megbeszéléseiket és megállapitották azokat a módozatokat, melyek mellett a Máv. vagonokat küld át Romániába. Magyarország a megállapodás szerint naponta 150 vagont küldene át Kürtösön keresztül Romániába, hogy ezekkét biztositsa a szükségletet tüzifában, szénben és élőállatban. Az e vagonokban a cikkekben biztositaná a Romániából való export-t. Azután Biharpüspökin keresztül szállitottak Magyarországba; a mostani renddel Kürtös jelentősége nagyobbodott.

A norvég kormány román buzát akart vásárolni. Bukarestből jelentik: A norvég kormány megkeresést intézett a bukaresti kormányhoz, amelyben azt az óhaját fejezte ki, hogy szeretne román gabonát importálni. A román kormány azt válaszolta, hogy a rossz termés következtében a feleslegek oly csekélyek, hogy nem lehet buzakivitelről szó, ellenben a liesztkivitel nem ütközik nehézségekbe.

Uj behozatali illetékek Csehszlovákiában. Prágából jelentik: A prágai kereskedelmi minisztérium hirdetménye alapján ásványolajos részére a következő behozatali dijakat állapitottak meg: kilónként nyersbenzin finomitók részére (félgyártmány) 20 fillér, petróleumpárlat finomitók részére (félgyártmány) 15 fillér olajpárlatok finomitók részére (félgyártmány) 20 fillér, paraffinolaj és ásványolajas után való maradékok, amelyek paraffint tartalmaznak, finomitók részére (félgyártmány) 7 fillér. Nyers ásványolajak behozatala, amelyiben tisztitás nélkül alkalmasak a világitásra, ugyanolyan dijazás alá esnek, mint a petróleumpárlatok behozatala. Az uj illetékek január elsején lépnek érvénybe.

Magyarországon szabaddá tették a kivitelt és behozatalt. Budapestről jelentik: A kormány intézkedésére a magyar vámsorompók ismét megnyilnak. A kormány rendeletileg fogja szabaddá tenni ugy a behozatalt, mint a kivitelt.

Volt pozsonyi bocher
orvostanhallgató részére schadchenok közöljék cimüket, „Subtil" jeligére a kiadóhivatalba.

VELMA
SUCHARD
CSOKOLÁDÉKÜLÖNLEGESSÉG.

STOEWER Irógép
LEPAGE
Kvár. — Gyárképv.
Kérjen ajánlatot.

HASZNÁLJON CSAK „DURA" ELEMEKET!

A legjobb minőségű
tejcsokoládé
minden üzletben kapható
Fajták: Chocolat au lait, Bosphora, Mocca, továbbá Bitter, Sec.
Csakis minőségkedvelőknek *Modern csomagolás* *Csakis minőségkedvelőknek*
KANDIA felirás garantálja a minőséget

Telefon 12-29. „Rador" No 2898
BUZETZKÓ utóda
F. Kuck
Cal. Reg. Ferdinand No 2.
Szövet, vászon, fehérnemű, harisnya, flanel, bélésárak és paplan nagyraktára.

Modern ruhafestés, tisztitás CINK-nél, CLUJ Lloyd 3022.

Divatos nőikabátok végleges kiárusitása mélyen leszállitott, **minden elfogadható áron.** **URANIA áruház** Cluj, Cal. Reg. Ferdinand 34. Uránia-mozival szemben. Sirocco 166

SZÍNHÁZ — MŰVÉSZET

Üzenet az Embernek

Nem tudom testvér hol bujkálsz a millió fej között,
a fejek között, melyek mint a tenger hullámai
zajlódnak körül magányos mikladtestemet.
Nem tudom merre vagy, de hittel hiszem, hogy élsz
valahol és tudom, hogy orán a te lelked is.
Hogy tudod mi az, amikor a mikla bög,
erdit hinjában és fergetegvert hátán
megrepaket a fakadó uj csoda.
Ma én, szépségelkü gyermeks az uj tavasznak,
szupasz magamat dobom az öladba
és megtemetve gyönge hangszálaimat,
peldánkoltom a reszegésemet.
Ó, fekete világban fehér fény vagyok,
ki hallgatva áll a jajongó sötétben.
A nem trombitája, sipja az éjnek
s fájdalmat nem érez.
De ma, amikor mellettem egy élet
vonaglik rettenetben, egy élet, amely ezer szállal
kötöz a sötéthez;
kiáltom, mit sohasem kiáltottam,
és engem ostorozott az ősztitok:
dobd el ostorodat!
Ne verjed ezt az életet,
mely mámmor ment, mert egyetlen birtokom!
Testvér!
Küldd felém a hangodat, a legerősebb hangodat,
hogy át birjon hatolni a roppant távolon
és fölszithassam vele kunyódni készülő
tüzét az életemnek.
Kell a hangod, oroszlánbödülés a puszta csöndben,
hogy térdreroskadjon az óriás, az ősztitok,
s csatnyu szörny és kábult félelemmel
Mesekvőn fusson el a közelemből.
Testvér!
Te tudod, hogy elveszem,
ha ez az élet itt mellettem elvész!
Testvér!
Ordits! Kiáltsz! Küldd el a hangodat!

Kibédi Sándor

•••

Szinházi iroda közleménye

Agyasgember lázadása és parasztbecsület 7 órakor. A szombat esti előadás kivételesen pont 7 órakor kezdődik. Bretán Miklós rendkivül sikert aratott uj operája az Agyasgember lázadása fog másodszor szinre kerülni a mesés személyes vonatkozás mellett, utána pedig a Parasztbecsületet adják a főszerepben V. Hegyi Lilivel, Mihályfy Irénnel, Kőszegi Margittal, Takács Mihálylyal, Virággal.

Nagyherczegnő és a pincér. A jövő hét közepén lesz a bemutató előadása az utóbbi évek egyik legszellemesebb s legfinomabb párisi bohózatának, a Nagyherczegnő és a pincérnek.

A MAGYAR SZINHÁZ MŰSORA

Szombat d. u. fél 4-kor: Az üvegcipő (Ujdonság 4-szer, mérsékelt helyárakkal, sorozat 4)
Szombat este 7 órakor: Az agyasgember lázadása (Operaujdonság 2 ízben. Utána: Parasztbecsület Előadás kezdete kivételesen 7 órakor. Hegyi Lili föllépésével, rendes helyárakkal, napi bérlet 52 szám B, sorozat 5)
Szombat este 9¾ kor: Csókoljon meg (Ujdonság 5-ödször, rendes helyárakkal, elővételi díj nélkül, bérletszünetben, sorozat 6)
Vasárnap d. e. 11-kor: Apáról-fiura (Ujdonság 2 ízben, leszállitott helyárakkal, sorozat 7)
Vasárnap d. u. fél 4-kor: Pompadour (26-ízben, mérsékelt helyárakkal, sorozat 8)
Vasárnap este 8-kor: A nótás kapitány (Operette ujdonság 7-ízben, premiergelyárakkal, bérletszünetben, sorozat 9)
Hétfő: Nincs előadás
Kedd d. u. fél 4-kor: A vörös malom (16-odszor, mérsékelt helyárakkal, sorozat 10)
Kedd este 8-kor: Varázskeringő (Operette repriz, uj betanulással és uj szerepesztással, rendes helyárakkal, napi bérlet 53 szám A, sorozat 11)

MOZGÓK MŰSORA

Select Mozgó. Szombat, január 3. Humoros premier. *Nagyanyám kedvence.* Kacagtató amerikai filmbohózat 5 felvonásban. Főszerepben Ő.

Uránia-Mozgó. Szombat, január 3. Világsiker. *Vérző aréna.* Szenzációs történet a kikaviadorok életéből 8 felvonásban. Blasco Ibanez regénye után. Főszerepben Rudolpho Valentino.

Apollo-Mozgó. Szombat, január 3. Premier. *Alcsutai nénak.* Szenzációs bünügyi dráma 5 felvonásban. Főszerepben Ruth Cliffard.

SPORT

Ujévi külföldi eredmények. A tegnapi külföldi eredmények közül nagy meglepetést kelt az **MTK vereksége az essenai Schwarz-Weiss tól.** A távirat szerint a magyar bajnokcsapat nem vette komolyan a mérkőzést és kiméltette játékosait a vasárnapi Slavia-meccsre. Molnár, Opata, Orth és Mandl nem játszottak és ez kissé menti a vereséget.

Részlet-eredmények:

Essen. Schwarz Weiss—MTK 2:1 (0:1). A vezető gólt a MTK éri el Varga révén. Nem veszi komolyan a játékot és ennek köszönhető, hogy a második félidőben az essenieik kiegyenlitnek, sőt egy másik góllal a győzelmet is megszerzik.

Modena. FTC—Modena 4:2. A budapesti csapat győzelme az egyik legjobb olasz csapat felett igen értékes.

Verona. Verona—NSC 2:1 (2:0). Az ifju pesti csapat vereségét előre megjósolták.

Nürnberg. IFC Nürnberg—Vasas 1:0.

Barmen. KAC (Bpest)—Barmen 3:1.

Milánó. Internationale—VAC 2:1.

Barcelona. FC Barcelona—DFC (Prága) 0:1.

Európai egyetemet végzett orvostudor 32 éves, perfekt román, állami kinevezéssel, ki Bécsben hosszabb ideig szakiszkolt, 3 éve hazatérve, jólmenő polyklinikával, teljes orvosi felszereléssel és nagyobb ingatlanral rendelkezik, nagy forgalmu vidéki városban, körülös céljából megismerkedne megához illő, jól nevelt, vallásos urilánnyal, kinek megfelelő kozomanya van. Fényképpel ellátott leveleket „Orvostudor" jeligére a kiadó továbbit. Teljes discretio. 8352

Ne vásároljon addig
csillárt, mig Kiszlingtől nem kapott árajánlatot. Kiszling Rudolf és Fia — Román csillár és bronzárugyára — Timisoara.

„ARTA"
Januári kiállitására
eladásra szánt mütárgyak és régiségek bejelenthetők naponta 9—1-ig és 3—7-ig
Cluj, Strada Avram Iancu 3 sz. alatt.

Szállit legolcsóbb napi áron mindenféle müszaki cikkeket, erdőüzemi felszereléseket. Külföldi képviseletei révén teljes üzemfelszereléseket.
Grossmann Jenő
müszaki üzlet Nagyvárad, Baross-utca No 10.
Kérjen árajánlatot. Telefon 6-86. Kérjen árajánlatot
Sürgönycim: Grossmasin.

Linoleum
Románia legnagyobb linoleum, viaszosvászon, gummiáruk, gummikabátok és szőnyegkülönlegességek szaküzlete
HAAS LIPÓT
Rador 3409
Gyári főraktár:
CLUJ
Str. Universitatii 1.
Raktárak:
Oradea-Mare — Timişoara.
★
Mélyen leszállitott árak mellett az alábbi áruk kaphatók

Viaszosvászon
Viaszosvászon, asztal bevonásához, 80 cm. sz. métere lej 105
Viaszosvászon terítő 60x100 lej 80

Bőrvászon
Kárpitosok, kocsigyártók, könyvkötők részére, 120 cm. szélességben, méterje .. lej 115-től

Linoleum
67 cm szélességben métere lej 135
90 „ „ „ lej 170
200 „ „ „ lej 475
Egyszinü, barna, zöld vagy terrakotta linoleum, helyiségek bevonásához, négyzetméterenként ..... lej 262
150x200 ebédlő linoleum.. lej 712
200x250 ebédlő linoleum.. lej 1187
200x300 ebédlő linoleum.. lej 1425

Szőnyegek
Prima futószőnyeg 70 cm. szélességben, méterje .... lej 87-50
Prima futószőnyeg, 90 cm. szélességben, méterje..... lej 150
Jó minőségü sacos futószőnyeg 125
Két oldalon használható ebédlő szőnyeg 200x300 nagyság lej 1500
Valódi gyapju tapesztrie ebédlő szőnyeg 200x300 nagyság lej 3900
Bevégzett ágyelő ..... lej 125-től

Gummi-kabátok
Férfi és női esőköpenyek, kitűnő szabással és a legfinomabb angol gummirozással 900-től

Nagy választék:
Ottoman takarókban, ágygarniturákban, függönyökben, fali szőnyegek, sár- és hócipőkben, házi- és tornacipőkben, iskolatáskákban, mindenféle gummiárukban, gummiabda, játékárukban, fésüáru, celluloid-gallér és kézelőkben. Stb. Stb.

Eladás nagyban és kicsiben.

APRÓHIRDETÉSEK

Egysorral kezdődik egy ára 8—, vastag betűvel 8 lej. Legtöbb egy sor. Hirdetés 33 lej, állástkeresőknek 50% kedvezmény

Megnősülne izr. fakereskedő, önálló, 36 éves. Hozomány megkivántatik. Ajánlat „Diszkréció" jeligére a kiadóba. 8376

Galatzon ki valami árut szándékszik eladni, vagy venni, sós, konzervált vagy friss halat. Füszert, kézműárut vagy bármily áruikket szállittatni akar, forduljon teljes bizalommal „Ardealul Expeditie si Agentura, Strada Dinegetici No 5." Galați törv. bejegyzett céghez. 8378

Ügyes tanulót felveszek. Dávid József urf szabó Calea Victoriei 7.

Izr. ügyvédjelölt vagy fiatal ügyvéd kerestetik vidéki nagyobb városban elsőrangu ügyvédi irodába, beházasodás lehetőségével. Cim a kiadóban. 8359

Intelligens fiatalemberek ebéd és vacsora, e[illegible] leg csak ebéd kosztot [illegible] hatnak Calea Reg. F[illegible] 94, 2 ajtó.

Eladó Runk község (Beszterce-Naszód megyében u. p. Magyarnemegye) egy hold száz éven felüli tölgyfaerdő. Szálva vasutállomástól 8 kilométerre. Értekezni ugyanott, Sermás Jánosnál. 8380

Fehér géphimzés tanitását vállalom. Ugyanott jó karban levő Singer varrógép olcsón eladó. Cim a kiadóban.

Zsidó fiatalember kosztot és lakást kaphat Egyetem-u. 5., ajtó 3.

Garzoli
Florarie
Vasăzlei
Cluj-Kolozsvár,
Piața M. Vit. 18
Telefon
1049

„Hajó" védjegyű **TEA**
illata és ize felülmulhatatlan.
A három legjobb minőség: 74 — 220 — 55 szám
Rador 2433
Iroda és lerakat: „CORABIA" S. A. R.
Bukarest, Strada Matei Millo 8.

TACAMUL
CLUJ, STR. AVRAM IANCU (volt Petőfi-u. 3
Telefon: 4-32.
Gyárt: evőeszközöket, szervizeket, dísztergyakat stb. Csak viszonteladóknak! Ezüstöt (törmeléket is) a legmagasabb napiáron vesz. Ugyanott tanulólányok felvétetnek.

füstö thusárut
a legpontosabban szállit postán
Lebovics Béla szalámigyára
Cluj, Malom-utca 8. Viszonteladóknak nagy árkedvezmény. Árjegyzék és chechscher kivanatra ingyen. 2 Rador No 2422

Pályázat

A Sighetul-Marmației orth. izr. kitközség el. iskolájánál megüresedett tanitói állásra pályázat hirdettetik.

Okleveles férfi v. női tanitók, akik államérvényes képesitéssel birnak, kéretnek, hogy okmányaikkal felszerelt pályázati kérvényüket f. hó 30 ig alulirott elnökséghez (Str. Bogdan Voda No 5) beküldani sziveskedjenek.

Kezdő fizetés havi 2500 lej, az állás azonnal elfoglalandó, de egyelőre csak ideiglenes.

Sighet, 1924. dec. hó 18.

Dr. Kats Bénl, isk. elnök

Double raglanok
férfi- és fiuruhák
M. Neumann
céghez Cluj, Piața Unirii 14.

„Electro"
műszaki, villamossági és gépkereskedelmi vállalat, Cluj, Cal. Reg. Ferdinand 58. (v. Ferencz József-u.) Villamosvilágitás berendezést mezőgazdasági és ipari célra. Kapcsolótábla berendezést magas és alacsony feszültségre. Vasoszlopok, vastartók. Motorok, dinamók, öninditók tekercselése és javitása. Vállal vizvezeték és csatornázási berendezést helyben és vidéken. Villamos és vizvezetéki anyagok állandóan raktáron. R. Mosse 4121

Vaskereskedők és gyárosok! Legjobb, legolcsóbb bevásárlási forrás: rud-, beton- és fazonvas, mindennemű lemezek, fémek és félkészgyártmányok, gáz- és forrcsövek, csavarárak (Brevillier & Urban) műszaki cikkek stb. stb. En-gros
I. NACHT Societate în nume colectiv
Központ: Bucureşti, Strada C. A. Rosetti No 7,
Filiák: CLUJ, Str. Memorandului 20. Telef. 6-53.
Arad, Braşov, Galați, Oradea-Mare, Timişoara, Wien, Paris. — Táviratcim: METALNACHT.

Szép és tartós
játékok
a legolcsóbb árakon csak a
Gyermekek Paradicsomában
a legrégibb és legbiresebb játékraktárban kaphatók.
Cim:
LINDENBERG
Bucuresti, Strada Smardan 12.
Oktatójátékok nagyobb gyerekek számára
Karácsonyfadisz
Rador 2445

Kadima Nyomda- és Kiadóvállalat R.-T. nyomása Cluj, Strada Baron L. Pop (volt brassay-utca) 10 szám.